

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Семенової Олени Юріївни «Андрагогічний підхід у підготовці здобувачів вищої освіти», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

Українська система освіти перебуває на етапі активних трансформацій з метою наближення до загальноєвропейських стандартів та забезпечення якісної освіти для всіх громадян. Відповідаючи на вимоги часу, вища освіта змінюється, актуалізуючи проблеми розвитку у майбутніх фахівців здатності швидко орієнтуватися в інформаційному середовищі, адекватно і своєчасно реагувати на зміни, готовності до безперервної освіти і розвитку, здатності гнучко перебудовуватися у напрямку задоволення нагальних потреб виробництва, економічних умов і ринку праці.

Формування професійно-важливих якостей фахівця відбувається в освітньому середовищі закладу вищої освіти. Одним із основних завдань навчання має бути допомога у розкритті внутрішньої сутності особистості, рушійних сил її становлення. Ставлення до студента як до дорослої людини, що володіє унікальним внутрішнім світом, який необхідно розвивати паралельно з формуванням у нього професійних компетентностей, допоможе розв'язати суперечність між вимогами соціуму до випускника і реальним результатом професійної підготовки. Тому дисертаційне дослідження Семенової Олени Юріївни на тему «Андрагогічний підхід у підготовці здобувачів вищої освіти» безумовно є актуальним та своєчасним.

Представлене дослідження виконане відповідно до тематики, передбаченої планом науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова «Освіта дорослих в Україні та світі» (реєстраційний № 0107U003865), кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині кафедра педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного

університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний номер 0116U003481).

Дослідниця чітко визначила об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, використала комплекс взаємодоповнюючих методів науково-педагогічного пізнання. Зміст дисертації характеризується високим теоретичним і науково-методологічним рівнем розв'язання поставлених завдань. Зміст дисертаційного дослідження дає уявлення про наукову цінність і практичну значущість даної роботи.

Робота О. Ю. Семенової вирізняється опрацьованим фактичним матеріалом, глибоким аналізом психолого-педагогічної, методичної літератури та оригінальним розв'язанням поставлених завдань.

Заслуговує на увагу здійснена О. Ю. Семеновою систематизація теоретико-методичних засад та обґрунтування розвивально-виховного потенціалу андрагогічного підходу як інноваційної концептуальної основи модернізації підготовки здобувачів вищої освіти, відповідної етапу їхнього вікового, соціально-психологічного та професійного розвитку.

Аналіз психолого-педагогічної літератури, вивчення сучасного стану освітнього процесу у закладах вищої освіти, досвід власної педагогічної діяльності дозволили здобувачці розробити модель модернізації професійної підготовки здобувачів вищої освіти на засадах андрагогічного підходу; виявити та обґрунтувати умови, які забезпечують формування андрагогічної культури, а саме, трансформація змісту навчальних дисциплін та методики їх викладання відповідно концептуальних положень андрагогіки як теорії освіти дорослих; стимулювання рефлексивної позиції тих, хто навчається, в професійному самовизначенні з врахуванням специфіки розвитку їхніх когнітивних структур як дорослих, автономних та незалежних суб'єктів; опора на індивідуальний досвід та здатність здобувачів як дорослих ідентифікувати себе в соціально-професійному контексті під час організації виробничої практики.

Здійснене дослідження, безумовно, має практичне значення. Позитивної оцінки заслуговує розроблений та впроваджений у освітній процес елективний курс «Андрагогічна культура та майстерність викладача». Розроблене автором «Професійне портфоліо викладача-андрагога» сприяє підвищенню якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти. Матеріали дослідження можуть бути використані у процесі підготовки і перепідготовки науково-педагогічних працівників закладів вищої та післядипломної освіти, а також при створенні програм, методичних посібників і рекомендацій для викладачів-андрагогів, які працюють з дорослими.

Результати дослідження подані логічно та структуровано. Так у першому розділі – «Андрагогічний підхід як предмет наукових досліджень» розкрито чинники актуалізації проблеми андрагогічного підходу в теорії професійної підготовки здобувачів вищої освіти; визначено сутність і специфіку андрагогічного підходу

У матеріалах другого розділу – «Андрагогічний підхід як концептуальна основа модернізації підготовки здобувачів вищої освіти» Оленою Юрїівною проаналізовано сучасний стан впровадження андрагогічного підходу в практику підготовки здобувачів вищої освіти; розроблено модель модернізації підготовки здобувачів вищої освіти на засадах андрагогічного підходу та обґрунтовано сутність і структуру андрагогічної культури особистості.

Хід та результати експериментальної частини дослідження чітко викладені у третьому розділі – «Досвід експериментального впровадження андрагогічного підходу у підготовку здобувачів вищої освіти». У результаті експерименту було підтверджено гіпотезу про те, що модернізація підготовки здобувачів вищої освіти на засадах андрагогічного підходу в напрямку формування в них андрагогічної культури здійснюватиметься ефективніше, якщо в освітньому середовищі вдасться реалізувати запропоновані педагогічні умови.

Апробація результатів дослідження відбувалася на конференціях, форумах і педагогічних читаннях різного рівня. Основні положення й результати дисертаційного дослідження викладено в 19 публікаціях, із них – 1 стаття у науковому наукометричному виданні (WOS), 1 стаття – у закордонному науковому виданні (монографії), 5 статей – у фахових наукових педагогічних виданнях України, 12 статей – в матеріалах науково-практичних конференцій.

Структура роботи відповідає меті та поставленим в роботі завданням. Висновки до розділів і загальні висновки є чіткими та аргументованими, містять коректні узагальнення, їх зміст переконує у тому, що дисертантка виконала поставлені завдання та досягла поставленої мети дослідження. У представленій роботі дотримані принципи академічної доброчесності. Використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і використані для підкріплення результатів здобувача.

Високо та позитивно оцінюючи наукове та практичне значення представленого дисертаційного дослідження, висловимо деякі зауваження та побажання:

1. У другому розділі автор обґрунтовує розроблену модель модернізації підготовки здобувачів вищої освіти на засадах андрагогічного підходу. Проте, схематичне зображення цієї моделі (рис 1 на сторінці 127) не відображає зв'язок мотиваційно-цільового та діагностико-результативного блоку.

2. У дисертаційному дослідженні проводиться детальний аналіз андрагогічної моделі організації навчання та порівняння її з педагогічною. Результати порівняння, які представлені у таблиці на сторінках 160-161 потребують уточнення. Не зрозуміло, автор аналізує сучасний стан освіти чи мова йде про середину ХХ століття.

Разом із цим, наведені міркування не впливають на загальний позитивний висновок щодо виконаної роботи та не применшують наукової цінності рецензованого дослідження.

Загальний висновок. Актуальність теми, самостійність і завершеність здійсненого дослідження, наукова новизна і практична значущість отриманих результатів, аналіз опублікованих наукових праць дає підстави зробити такий висновок: дисертаційна робота на тему «Андрагогічний підхід у підготовці здобувачів вищої освіти» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502), а її автор Семенова Олена Юріївна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та спеціальної
освіти Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка

Тетяна БАБЕНКО

